

УДК 658:65.011.3

М.Є. Нестеренко, аспірант

ОСОБЛИВОСТІ ВИНИКНЕННЯ ФІНАНСОВИХ РИЗИКІВ У БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

АНОТАЦІЯ. В статті розглянуті особливості виникнення на фінансових ризиків у будівельних підприємствах та запропоновані основні показники, які можуть бути використані для визначення та оцінки ризиків.

Ключові слова: ціновий ризик, фінансовий ризик, підприємство, прибуток, рентабельність, зарплата, фонди.

ANNOTATION. In the article the peculiarities of occurrence of financial risks in construction enterprises and the basic indicators that can be used to identify and assess the risks.

Keywords: price risk, financial risk, enterprise, profit, profitability, wages, funds.

При здійсненні своєї діяльності підприємство ставить конкретні цілі-отримати прибутки внаслідок здійснення витрат, отже, воно планує свою діяльність. Вибираючи ту чи іншу стратегію розвитку, підприємство може втратити свої гроші або отримати прибуток, менший, чим заплановано. Це пов'язано з невизначеністю ситуації в якій знаходиться підприємство.

Управління фінансовими ризиками на підприємствах в основному зводяться до мінімізації впливу на господарську діяльність цінових ризиків, які виникають при відхиленні майбутньої ціни від її очікуваного значення, причому відхилення може бути як у гіршу, так і в кращу сторону. Фактори, які впливають на ці зміни, можна поділити на внутрішні і зовнішні. До внутрішніх факторів відносяться:

- трудові ресурси;
- виробничі основні та оборотні фонди.

До зовнішніх факторів, які прямо не залежать від діяльності підприємства відносяться:

- організація роботи і стан фінансової системи;
- загальна економічна ситуація;
- нормативно-правові тощо.

До факторів трудових ресурсів відносяться чисельність персоналу підприємства на виробництво продукції та сприяння цьому виробництву. Неефективне використання робочого часу або праці робітників може призвести до подорожчання продукції підприємства.

Виробничі основні фонди суттєво виливають на якість і надійність виробничого потенціалу. Використання фізично застарілих основних фондів виробничого призначення гальмує виробництво сучасної продукції, а наднормативна зношеність основних фондів призводить до частих поломок і зупинки устаткування. Ще одним фактором виробництва являються виробничі оборотні фонди, серед яких головну роль відіграють матеріальні ресурси. Основною причиною виникнення цінового ризику може бути подорожчання сировини і матеріалів.

В зовнішніх факторах впливу поява цінового ризику може буди нечітка робота фінансових структур, погіршення загальної економічної ситуації у країні (збільшення рівня інфляції) і нормативно-правові фактори. Очевидно, що негативні зміни в податковому законодавстві можуть призвести до подорожчання продукції або продукція буде дешевше при наявності податкових пільг (на використання праці інвалідів, на деякі види діяльності, продукції та інші). Усі розглянуті фактори основного фінансового ризику для виробничого

підприємства-цінового-тісно пов'язані між собою і прямо або побічно впливають на внутрішні фактори.

Різноманіття і складність економічних відносин між суб'єктами господарювання в умовах ринку визначають можливість виникнення різних видів ризику, а тому в процесі оцінки і управління фінансовими ризиками необхідно враховувати специфіку їх діяльності. Особливості виникнення фінансових ризиків у будівельних підприємствах обумовлюються існуванням складної системи взаємодії функціональних структур і особливостями капітальних вкладень.

До системи взаємодії виробничих, функціональних і інституціональних структур будівельного сектора, діяльність кожної з яких може бути пов'язана з фінансовими ризиками, відносять:

- інвесторів, які виступають у ролі кредиторів, замовників, покупців (юридичні та фізичні особи);
- проектувальників;
- виробників матеріальних і технічних (технологічних) ресурсів;
 - будівельно-монтажні організації, що перетворюють інвестиційні ресурси в об'єкти основного капіталу;
 - інноваційні організації, в яких розробляються науково-технічні нововведення з метою подальшого використання в процесі створення основного капіталу;
 - інституціональні ринкові структури, які забезпечують перетворення інвестицій в основний капітал (фінансових ресурсів) на продуктивній і товарній стадіях їх обороту;
 - логістичні фірми, які забезпечують наповнення товаропровідної мережі і доведення товарів і послуг до економічних суб'єктів будівельної діяльності;
- транспортні організації.

Функціонування будівельних підприємств пов'язано з небезпекою виникнення фінансового ризику через можливе порушення необхідних для його діяльності фінансових, матеріально-технічних, професійних (кадрових) та інформаційних потоків, які відображають переміщення та освоєння інвестицій, матеріалів, устаткування, грошових платежів, виробленої продукції в умовах конкретного соціально-економічного, політичного і природно-кліматичного середовища.

Крім того, можна виділити ряд ризиків, які впливають на розмір прибутку будівельних підприємств:

1. Ризик нереалізуємості інвестиційного проекту пов'язаний з ціновим і валютним ризиком і обумовлених:

- можливою відмовою інвесторів традиційних постачальників від укладання договорів;
- несприятливими для суб'єкта інвестиційно-будівельного сектору умовами договору (у тому числі ціни);
- переходом в ринкових умовах традиційних постачальників на випуск іншої продукції;
- неможливістю закупівлі технологічного устаткування.

2. Ризик неохочення необхідних для реалізації інвестиційно-будівельного проекту матеріально-технічних ресурсів і технологічного устаткування, пов'язаний з ціновим і кредитним ризиком, який залежить від:

- прийняття постачальником рішення про зміну умов договору-термінів, цін, обсягів, вимог до якості продукції;

- рішення постачальника про тимчасове або остаточне присвоєння отриманих як передоплату сум.

3. Ризик неотримання або несвоєчасного отримання оплати за виконані будівельно-монтажні роботи пов'язаний з кредитним ризиком і залежить від ухвалення рішення інвестором (замовником) про використання призначених для оплати коштів на інші цілі або пов'язаний відсутністю фінансових ресурсів.

4. Ризик зриву власних планів будівельно-монтажних робіт пов'язаний з ціновим, операційним ризиком і викликаний:

- нестабільністю цін;
- операційно-технічними аваріями і збоями;
- неотриманням матеріально-технічних ресурсів і технологічного устаткування,

у тому числі нового у встановлений договором термін.

5. Ризик неотримання зовнішніх інвестицій і кредитів пов'язаний із кредитним, відсотковим і валютним ризиком і обумовлений:

- несприятливими точками зору зарубіжних інвесторів і кредиторів щодо можливостей інвестиційних перспектив у країні;
- нестабільністю загальної економічної ситуації;
- несподіваним витком негативної інформації.

Таким чином, при аналізі фінансових ризиків будівельних підприємств необхідно враховувати складний характер прояву і впливу ризиків практично всіх напрямків діяльності. На підставі викладеного можна зробити висновок, що фінансові ризики істотно впливають на діяльність підприємств і тісно пов'язані між собою. У процесі оцінки і управління фінансовими ризиками підприємств необхідно враховувати специфіки їх діяльності. Це дозволить обмежити коло досліджуваних фінансових ризиків до тих, які безпосередньо впливають на роботу підприємства. Крім того, урахування специфіки господарської діяльності будівельного підприємства дозволить встановити пріоритетність дослідження профільних фінансових ризиків, які впливають на діяльність найбільш активно. Для проведення досліджень необхідно використовувати дані фінансово-бухгалтерської звітності будівельних підприємств, відокремити показники, які найбільшою мірою характеризують фінансовий стан підприємства з різних позицій, а отже, і різні види ризиків. Такими показниками можуть бути: прибуток, з розрахунку на одного зайнятого, коефіцієнт рентабельності, коефіцієнт автономії, коефіцієнт зносу основних засобів, середньомісячна заробітна плата. На основі показників прибутку, рентабельності, коефіцієнта автономії можна робити висновок про фінансовий стан будівельного підприємства, коефіцієнт зносу може дати уявлення про технічний стан підприємства. А за допомогою показника середньомісячного рівня оплати праці можна оцінити соціальну складову діяльності підприємства.

Література

1. Брегін Н. А. Механізм оцінки й управління фінансовими ризиками підприємств / Н. А. Брегін, І. Г. Брітченко - Донецьк: Дн ДУЕТ ім. м. Туган - Барановського, 2004. - 172с.
2. Куташенко М. В. Сутність ризику і причини його виникнення / М. В. Куташенко // Інвестиції: практика та досвід. - 2009. - №6 - с.45 - 48.
3. Вітлінський В. В. Ризикологія в економіці та підприємстві / В. В. Вітлінський, Г. І. Великоіваненко. - к.: КНЕУ, 2004. - 480с.